

การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

An Application of Local Wisdom to Support Children with Special Needs by Having Participations from their Parents and Community in Kaengkrachan District, Phetchaburi

สุภรต์ สิริพิสุทธิพันธ์*

Suparat Siraputtiphon *

สาขาวิชาพื้นฐานวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

Introduction to Teaching Profession, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: ningsuparat555@gmail.com

Received: 25 December 2019, Revised: 3 February 2020, Accepted: 23 February 2020

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างชุดกิจกรรมการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี 2) ศึกษาผลการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 20 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แบบสอบถามสภาพชุมชนและข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น (2) ชุดกิจกรรมในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (3) แบบสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และ (4) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ประกอบด้วย (1) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นม้าก้านกล้วย (เสริมสร้างพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่) (2) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นวิธีข้าวสาร (เสริมสร้างพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดเล็ก) (3) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมอญซ่อนผ้า (เสริมสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม) (4) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเดินกะลา (เสริมสร้างพัฒนาการด้านทักษะการช่วยเหลือตัวเอง) และ (5) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นงูกินหาง (เสริมสร้างพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร) 2) ผลการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ พบว่า เด็กมีพัฒนาการหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

Abstract

The purposes of the study in this research were to 1) create activity set to applying local wisdom to enhance the development of children with special needs by participation of the parents and community in Kaengkrachan district, Phetchburi Province, 2) study the effect of applying local wisdom activity to enhance child development with special needs by participation of the parents and community in Kaengkrachan district, Phetchburi and 3) to study parents' satisfaction towards the application local wisdom activity in enhancing child development with special needs by participation of the parents and community in Kaengkrachan district, Phetchburi. The population of this study were 20 parents of the children with special needs by purposive sampling in Kaengkrachan district, Phetchburi. The tools of this research were (1) questionnaire on community conditions and local wisdom information, (2) a set of activity for enhancing child development with special needs, (3) an observation form for child development behaviors with special needs, and (4) questionnaire on parents' satisfaction towards using application of local wisdom activity in enhancing the development of children with special needs. Statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation, and t-test, and content analysis.

The results were found that: 1) a set of activity for enhancing child development with special needs was consisted of 5 activities such as (1) the use of local wisdom in Ma-Kan Kluay, riding banana stalk horse activity (to strengthen gross motor skills development), (2) the use of local wisdom in Ree Ree Khaosan, catching the last one in the line activity (to strengthen fine motor skills development), (3) the use of local wisdom in Mon Son Pha, hiding a cloth behind one's back activity (to strengthen emotional and social skills development), (4) the use of local wisdom in Dern Kala, walking on coconut shells activity (to strengthen personal skills development), and (5) the use of local wisdom in Ngu Gin Hang, snatching a baby from the mother snake activity (to strengthen expressive language and communication skills development). 2) The effect of applying local wisdom activity to enhance child development with special needs was found that the developmental behavior after the experiment was significantly higher than before the experiment at the level of .05 and 3) Parents' satisfaction with the application of local wisdom activity in enhancing the development of children with special needs in general had a high level of satisfaction.

Keywords : Children with Special Needs, Local Wisdom, Participations from their Parents and Community

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในการศึกษา ซึ่งจะเห็นได้จากมาตรา 49 ที่ได้ระบุไว้ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพหรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่ง และการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ [1] รวมไปถึงการตราพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ พ.ศ. 2551 ขึ้น โดยมีเหตุผลว่าเป็นการจัดการศึกษาสำหรับคนที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป ซึ่งจำเป็นต้องจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีสิทธิและโอกาสได้รับการบริการและความช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษ โดยให้เป็นไปอย่างทั่วถึงและทุกระดับการศึกษา [2] และจากสาระดังกล่าวที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้ดำเนินการจัดสรรงบประมาณในแต่ละปีเป็นเงินอุดหนุนให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และช่วยเหลืออื่นทางการศึกษา โดยให้สถานศึกษาจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะนักเรียนรายบุคคล (IEP) โดยระบุความต้องการจำเป็นของเด็กแต่ละคนเสนอไปยังศูนย์การศึกษาพิเศษ [3]

การจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งให้เห็นว่าที่ผ่านมาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นเพียงการเริ่มต้นที่ไม่ก้าวหน้าไปเท่าที่ควร แม้จะมีหน่วยงานบางหน่วยงานเข้ามามีบทบาทช่วยส่งเสริมเด็กกลุ่มนี้ด้วยการทำวิจัยและพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดำเนินการขยายเครือข่ายการจัดการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากการขาดหน่วยงานช่วยเหลือและสานต่อ การขาดงบประมาณสนับสนุน การดำเนินงานที่ขาดความต่อเนื่อง ระบบการศึกษาที่ไม่สอดคล้อง การตื่นตัวของสังคมที่ส่งผลให้ได้รูปแบบที่ไม่เป็นธรรมชาติ และผลักดันเด็กโดยบุคคลรอบข้างที่ขาดความรู้ความเข้าใจ [4] และหากจัดการศึกษาให้เกิดผลดี มีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของประชาชนโดยเฉพาะผู้ปกครอง โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ในมาตรา 8 (2) ที่ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพราะเมื่อผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การศึกษาย่อมจะช่วยขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการศึกษาดำเนินไปตามความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งส่งผลให้ผู้ปกครองและชุมชนสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาและให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเต็มใจ [5] ซึ่งสถาบันครอบครัว โดยบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ในการพัฒนาสมาชิกที่อ่อนเยาว์ ทั้งในด้านการศึกษา การอบรมทางสังคม ทักษะชีวิต มุ่งเน้นไปที่การทำงานหารายได้และการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ในฐานะที่ครอบครัวเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าทางการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ระบุถึงสิทธิและการมีส่วนร่วมของครอบครัวถึงความสามารถระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งตามกลไกการปฏิบัติงานที่เป็นจริง ครอบครัวและประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนและท้องถิ่นได้มากยิ่งขึ้น ในปัจจุบันเป้าหมายหลักของงานช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีมิติที่กว้างขึ้นกว่าเดิม และมีจุดเน้นมากกว่าเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล และบุคคลที่แวดล้อมเด็กจำเป็นต้องเกี่ยวข้องเป็นหลัก [6] ทั้งนี้ครอบครัวมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ตั้งแต่การช่วยเหลือระยะแรก การเตรียมความพร้อม การฝึกสมรรถภาพด้านต่างๆ การจัดให้ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นอย่างเหมาะสม การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้รวมทั้งการสร้างโอกาสให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนา ซึ่งในการวางแผนการจัดการศึกษา ครอบครัวพ่อแม่จะมีส่วนสำคัญในการต่อยอดทางการศึกษา อย่างไรก็ตามแม้ว่าภาพของครอบครัวที่ปรากฏในปัจจุบันเป็นภาพที่สะท้อนความไม่มีกำลังใจ แต่การทบทวนถึงคุณค่าและบทบาทของครอบครัวในฐานะเป็นพลังทางยุทธศาสตร์สำคัญต่อการพัฒนามนุษย์และสังคม ยังคงเป็นกระแสหลักและเป็นคำตอบของสังคมทุกยุคทุกสมัย บทบาทของครอบครัวในการพัฒนามนุษย์รวมทั้งแนวคิดในการพัฒนาและเสริมพลังให้แก่ครอบครัว จึงเป็นการคิดทบทวนใหม่บนรากฐานคุณค่าเดิมและเป็นภาระหน้าที่ที่องค์กร หน่วยงานทุกฝ่ายที่ทำงานทางสังคมต่างนำมาพิจารณาสร้างมาตรการในการผลักดันและส่งเสริมอย่างจริงจัง เพื่อจะระดมศักยภาพและการมีส่วนร่วมของครอบครัวมาช่วยในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ในสังคมมีคุณภาพมากขึ้น

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจึงมีความสำคัญเพราะผู้ปกครองต้องมีความเข้าใจและยอมรับในข้อจำกัดในตัวเด็กและมีความรู้สึกที่ดีต่อเด็ก ทั้งนี้ในการร่วมกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นรูปแบบการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับผู้ปกครองจะทำให้เด็กได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างเต็มศักยภาพ [7] ดังนั้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ไม่เพียงแต่ด้านความรู้ของผู้ปกครองเท่านั้น ต้องพัฒนาทักษะด้านสังคม ด้านภาษาและการสื่อความหมาย การลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมอีกด้วย [8] และการส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะทำให้ผู้ปกครองมีกำลังใจและภูมิใจที่สามารถช่วยเหลือลูกของตนเองให้ดีขึ้น [9] สอดคล้องกับคำกล่าวของนฤมล ขวัญศิริ [10] ที่สนับสนุนว่าการฟื้นฟูพัฒนาการเด็กพิเศษให้มีพัฒนาการที่ใกล้เคียงเด็กทั่วไปมากที่สุด สิ่งสำคัญที่สุดนอกจากโปรแกรมที่จัดขึ้นแล้วการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในโปรแกรมที่จัดขึ้นจะช่วยให้โปรแกรมบรรลุเป้าหมาย ซึ่งทำให้เด็กกลุ่มนี้มีพัฒนาการดีขึ้นและเกิดความรู้สึกที่ดีระหว่างผู้ปกครองกับผู้ให้บริการบำบัดรักษาอันเป็นสิ่งสำคัญในการประสานงานร่วมกัน

แนวทางการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นมีหลายรูปแบบและองค์ความรู้ที่ได้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแนวทางหนึ่งที่มีความน่าสนใจ เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นถือว่าเป็นความรู้ทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าอย่างยิ่งเพราะเป็นรากฐานของสังคม

ที่มีการสั่งสมสืบทอดมาเป็นความรู้ที่อยู่กับคนและอยู่กับแผ่นดิน กล่าวคือได้สะท้อนถึงวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คน ซึ่งเกิดจากการปรับชีวิตให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมให้อยู่อย่างเป็นปกติ ไม่ว่าจะเป็นด้านปัจจัยสี่ ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินชีวิตของคนไทย มีส่วนสำคัญที่กำหนดวิถีการกินการอยู่ หรือภูมิปัญญาของคนไทยให้มีความหลากหลายไปตามภูมิโนเวศน์ของภาคต่างๆ ด้วย อันสะท้อนถึงโลกทัศน์หรือระบบวิถีคิดในการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ ให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตด้านต่างๆ อย่างชาญฉลาด [11] การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จึงเป็นการสอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชุมชนนั้นๆ อย่างแท้จริง [12] ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 23 ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา และมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกสถานที่ทุกเวลาที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ รวมไปถึงการปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษา โดยให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา เพื่อสนองความต้องการของชุมชนและสังคมได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพราะชุมชนเป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญ สามารถนำองค์ความรู้มาจัดกิจกรรมต่างๆ ได้ในชุมชนท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องศึกษาภูมิปัญญาต่างๆ ซึ่งมีการตกผลึก ถ่ายทอดและพัฒนาอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคม ดังนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้ต่างๆ ทางด้านวัฒนธรรมที่จะช่วยให้พัฒนาการเรียนรู้เด็กที่มีความต้องการพิเศษสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น [13]

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวที่จะส่งผลดีต่อการได้ส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษต่างๆ และด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี จะเป็นอีกแนวทางที่สามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาผลของการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ใช้วิธีการวิจัยแบบ PAR (Participation Action Research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นอำเภอที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่ ทุกโรงเรียน
2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น คือ การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

ตัวแปรตาม คือ ผลของการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการ

ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย

- 3.1 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมำก้านกล้วย
- 3.2 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นวิธีข้าวสาร
- 3.3 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมอญซ่อนผ้า
- 3.4 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเดินกะลา
- 3.5 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นงูกินหาง

4. ขอบเขตด้านเวลา เมษายน 2558 - สิงหาคม 2559 ดังรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงขอบเขตการวิจัยด้านเวลา

ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น	รายละเอียดการทดลองใช้					หมายเหตุ
	วันจันทร์	วันอังคาร	วันพุธ	วันพฤหัสบดี	วันศุกร์	
4.1 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมำก้านกล้วย (เสริมสร้างพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่)	เข้า/เข้า ประมาณ 1 ชั่วโมง (ตามความ เหมาะสม)					การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรีนี้ ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการใช้ภูมิปัญญาด้านต่างๆ ทุกด้าน รวมไปถึงการคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพและพัฒนาการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในแต่ละคน
4.2 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นวิธีข้าวสาร (เสริมสร้างพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดเล็ก)		เข้า/เข้า ประมาณ 1 ชั่วโมง (ตามความ เหมาะสม)				
4.3 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมอญซ่อนผ้า (เสริมสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม)			เข้า/เข้า ประมาณ 1 ชั่วโมง (ตาม ความ เหมาะสม)			
4.4 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเดินกะลา (เสริมสร้างพัฒนาการด้านทักษะการช่วยเหลือตัวเอง)				เข้า/เข้า ประมาณ 1 ชั่วโมง (ตามความ เหมาะสม)		
4.5 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นงูกินหาง (เสริมสร้างพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร)					เข้า/เข้า ประมาณ 1 ชั่วโมง (ตามความ เหมาะสม)	

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ ผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 120 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพชุมชนและข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ชุดกิจกรรมในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างแบบสอบถามสภาพทั่วไปของชุมชนและข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร ข้อมูลและตำราที่เกี่ยวข้องในเรื่องการสร้างแบบสอบถาม โดยครอบคลุม ประเภท วิธีการและเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล 2) กำหนดสิ่งที่จะสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนและข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) สร้างแบบสอบถามสภาพทั่วไปของชุมชนและข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ 5) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ 6) จัดพิมพ์แบบสอบถามเพื่อนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้

2. การสร้างชุดกิจกรรมในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารข้อมูลที่ได้จากการสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนและข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2) วิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษและกำหนดจุดประสงค์ 3) สร้างชุดกิจกรรมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 4) นำชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของชุดกิจกรรมเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert Scale) 5) วิเคราะห์ผลการประเมินตรวจสอบความเหมาะสม ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ 6) ปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ 7) นำชุดกิจกรรมที่ผ่านการประเมินและตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างโดยดำเนินการทดลองแบบกลุ่มเล็ก จำนวน 5 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม (E1/E2) ในแต่ละเนื้อหา แต่ละกิจกรรม โดยกำหนดเกณฑ์ของชุดกิจกรรมไว้สูงกว่าหรือเท่ากับเกณฑ์ 75/75 ผลการทดลองการใช้ชุดกิจกรรมปรากฏว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 75.62/75.81 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 8) นำชุดกิจกรรมไปทดลองจริง กับกลุ่มตัวอย่าง

3. การสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด หลักการและเอกสารเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา จุดประสงค์และรูปแบบของแบบสังเกตพฤติกรรมรวมไปถึงเพื่อวัดพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2) สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จำนวน 1 ชุด มี 20 ข้อ ซึ่งเป็นแบบสังเกตที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของการวิจัย 5 ด้าน คือ (1) ด้านการเสริมสร้างพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ (2) ด้านการเสริมสร้างพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็ก (3) ด้านการเสริมสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม (4) ด้านการเสริมสร้างพัฒนาการด้านทักษะการช่วยเหลือตัวเอง (5) ด้านการเสริมสร้างพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร 3) นำแบบสังเกตพฤติกรรมเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบด้านความเที่ยงตรง ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.90 และนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข 4) ทดลองใช้เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และนำผลที่ได้มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น 5) ปรับปรุงแก้ไข พิมพ์แบบสังเกตฉบับจริง แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

4. การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert Scale) ดำเนินการ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ 2) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 3) นำแบบสอบถามความพึงพอใจเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา มีค่า IOC เท่ากับ 0.67-1.00 และทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 4) นำแบบสอบถามที่จัดพิมพ์สมบูรณ์แล้วไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการสร้างชุดกิจกรรมการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

ชุดกิจกรรมในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ประกอบด้วย 1) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมัดก้านกล้วย (เสริมสร้างพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่) 2) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นวิธีข้าวสาร (เสริมสร้างพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดเล็ก) 3) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมอญซ่อนผ้า (เสริมสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม) 4) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเดินกะลา (เสริมสร้างพัฒนาการด้านทักษะ การช่วยเหลือตัวเอง) และ 5) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นงูกินหาง (เสริมสร้างพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร) รวม 5 ชุด มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E1/E2) เท่ากับ 75.62/75.81

ตอนที่ 2 ผลของการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยรวม

การสังเกต	n	\bar{X}	SD.	P	t
ก่อนการทดลอง	20	12.27	2.24	14.72*	.000
หลังการทดลอง	20	23.33	4.26		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า พฤติกรรมพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยรวม มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองเท่ากับ 12.27 มีคะแนนหลังการทดลองเท่ากับ 23.33 แสดงว่าพฤติกรรมพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

ความพึงพอใจ	\bar{X}	SD.	แปลผล
1. ด้านปัจจัยนำเข้า	4.37	0.55	มาก
2. ด้านกระบวนการ	4.08	0.41	มาก
3. ด้านผลผลิต	4.23	0.59	มาก
รวมเฉลี่ย	4.22	0.51	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยของผู้ปกครองต่อการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.51) ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในด้านปัจจัยนำเข้ามากที่สุด โดยเห็นว่าประโยชน์ของการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษว่าเป็นสิ่งที่ดีเพราะถือได้ว่าเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมและในการใช้อุปกรณ์ วัสดุต่างๆ ก็หาง่ายและสะดวก

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สำหรับแนวทางการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนนั้น นางนุช เพชรบุญวัฒน์ [14] ได้กล่าวว่า สามารถเสริมสร้างได้หลายด้านที่เหมาะสมตามวัยกับที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งจะสามารถเรียนรู้และตอบสนองได้ดี โดยเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะมีพัฒนาการและศักยภาพไม่เกินไปตามวัยที่เหมาะสม มีความบกพร่องทั้งทางร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านจิตใจและอารมณ์ ด้านสังคมรวมทั้งการไม่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งการช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้จำเป็นต้องมีการมีการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ สื่อต่าง ๆ มาประกอบการเรียนรู้เพื่อเพิ่มความสนใจ และง่ายต่อการถ่ายทอดความรู้ จากประสบการณ์ที่เป็นนามธรรมไปสู่รูปธรรมได้ดียิ่งขึ้น และสิ่งสำคัญที่สุดในการส่งเสริมหรือเสริมสร้าง พัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องศึกษาว่าเขาต้องการความช่วยเหลือประเภทไหน เช่นไร ที่เหมาะสมกับประเภทเพื่อให้บังเกิดผลอย่างแท้จริง ซึ่งจากผลการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลชุดกิจกรรมในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็ก ที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี พบว่าประกอบด้วย 1) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าก้านกล้วย (เสริมสร้าง พัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่) 2) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นวิธีข้าวสาร (เสริมสร้างพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก) 3) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมอญซ่อนผ้า (เสริมสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม) 4) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเดินกะลา (เสริมสร้างพัฒนาการด้านทักษะการช่วยเหลือตัวเอง) และ 5) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นงูกินหาง (เสริมสร้างพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร) รวม 5 ชุด มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E1/E2) เท่ากับ 75.62/75.81 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ที่ กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องเพราะว่าในการสร้างชุดกิจกรรมได้จัดทำอย่างมีระบบและเป็นขั้นตอน โดยได้ศึกษาแนวคิดการสร้างชุดกิจกรรมและการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของแอมมณี [15] ที่ได้กำหนดองค์ประกอบของชุดกิจกรรมไว้ดังนี้ 1) ชื่อกิจกรรม 2) คำชี้แจง 3) จุดมุ่งหมาย 4) ความคิดรวบยอด 5) สื่อ 6) เวลา และ 7) ขั้นตอนดำเนินการกิจกรรม ทั้งนี้เนื่องจากการสร้างชุดกิจกรรมที่ได้ผ่านขั้นตอนอย่างมีระบบและประสิทธิภาพ จึงทำให้สามารถใช้ชุดกิจกรรมดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์ โดยสอดคล้องกับชัยรงค์ พรหมวงศ์ [16] ที่กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมว่าเป็นกระบวนการตรวจสอบคุณภาพอย่างเป็นระบบก่อนนำไปใช้จริงและมั่นใจว่าชุดกิจกรรมนั้นมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นชุดกิจกรรมในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี จึงมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 ทั้งนี้ได้สอดคล้องกับศรีจันทร์รัตน์ กันทะวัง [17] ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวการสอนเชิงประสบการณ์โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าได้รูปแบบการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวการสอนเชิงประสบการณ์โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีองค์ประกอบดังนี้ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) การจัดการเรียน การสอน 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีขั้นตอนจัดการเรียนการสอน 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้อยู่ 2) ขั้นเรียนรู้จากครูผู้สอนหรือครูภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ขั้นปฏิบัติกิจกรรมในสภาพจริง 4) ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ได้ปฏิบัติกิจกรรม 5) ขั้นสรุปผลการเรียนรู้ 6) ขั้นประยุกต์ใช้โดยการจัดนิทรรศการ ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนพบว่า 1) นักเรียนมีความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ 2) นักเรียนมีผลการปฏิบัติด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับดีมาก 3) นักเรียนมีจิตสำนึกรักท้องถิ่นระดับมาก 4) นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นระดับมาก และจากการถอดบทเรียนที่ได้จากการใช้รูปแบบการเรียนการสอน พบว่าเป็นการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและ จัดประสบการณ์ภาคสนามให้แก่ผู้เรียนเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุขสอดคล้องกับพื้นฐานหรือวิถีชีวิตของชาวบ้าน ในชุมชนส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรักความภาคภูมิใจและมีความผูกพันกับท้องถิ่นและสอดคล้องกับจุลทรรศน์ พยาชรานนท์ [18] ที่กล่าวว่า การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน มีแนวทางชัดเจนมากขึ้น เนื่องมาจากการรณรงค์ให้สถานศึกษาเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นในถิ่นที่ตนเองอยู่อาศัย โดยมีการจัดทัศนศึกษา การจัดทำสื่อการสอน

อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเผยแพร่แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างแพร่หลายทำให้สถานศึกษาแต่ละท้องถิ่นมีตัวอย่างที่ดีในการจัดกิจกรรมและนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้น

2. ผลของการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ พบว่าพฤติกรรมพัฒนาการหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะมีสาเหตุมาจากการใช้ชุดกิจกรรมในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งประกอบด้วย 1) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาทำก้านกล้วย (เสริมสร้างพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่) โดยพบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีพัฒนาการช้ากว่าวัย มีระดับสติปัญญาดำกว่าคนปกติ มีปัญหาในการช่วยเหลือตนเอง การเข้าสังคม การใช้ภาษา การเรียนรู้ การเคลื่อนไหว การฝึกฝนต่างๆ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาทำก้านกล้วยจะสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ มัดใหญ่เพื่อช่วยในการเคลื่อนไหว ซึ่งทำก้านกล้วยเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเด็กจะสามารถทำให้เขาสนใจและอยากเรียนรู้มากขึ้น 2) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นวิธีข้าวสาร (เสริมสร้างพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดเล็ก) โดยพบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ คือผู้ที่มีปัญหาการเคลื่อนไหว อวัยวะไม่สมบูรณ์ มีความผิดปกติของกระดูก กล้ามเนื้อเกร็งหรืออ่อนแรง ความผิดปกติของระบบประสาท นอกจากจะได้รับการช่วยเหลือด้านการแพทย์แล้วทางด้านการศึกษาต้องได้รับการช่วยกระตุ้นฝึกฝนทั้งจากครูและผู้ปกครอง การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นวิธีข้าวสารจะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดเล็ก ซึ่งเป็น ภูมิปัญญาด้านที่คำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพของแต่ละคน 3) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมอญซ่อนผ้า (เสริมสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม) โดยพบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีปัญหาทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์ คือผู้ที่มีปัญหาทางด้านจิตใจ การแสดงออกแบบก้าวร้าวต่อต้าน หากไม่ได้รับการปรับพฤติกรรม หรือการแก้ไขสิ่งที่แสดงออกด้านไม่ดีต่างๆ ก็ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ และจะเป็นปัญหาต่อสังคมได้ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมอญซ่อนผ้าจะช่วยในการเสริมสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคมได้ดี 4) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเดินกะลา (เสริมสร้างพัฒนาการด้านทักษะการช่วยเหลือตัวเอง) โดยพบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ คือผู้ที่มีปัญหาการเคลื่อนไหว อวัยวะไม่สมบูรณ์ มีความผิดปกติของกระดูก กล้ามเนื้อเกร็งหรืออ่อนแรง ผิดปกติของระบบประสาทนอกจากจะได้รับการช่วยเหลือด้านการแพทย์แล้วทางด้านการศึกษาต้องได้รับการช่วยกระตุ้นฝึกฝนทั้งจากครูและผู้ปกครอง การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเดินกะลาจะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านทักษะการช่วยเหลือตัวเอง ซึ่งเป็นการคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพของแต่ละคน และ 5) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นงูกินหาง (เสริมสร้างพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร) โดยพบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีปัญหาด้านการสื่อสาร สังคม การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มักจะมีภาษา หรือความเข้าใจภาษาของตนเอง ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงจะพูดหรือทำเรื่องซ้ำๆ ที่ตนสนใจ จะต้องแก้ไขเรื่องการสื่อสารก่อนจึงจะทำให้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ได้ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นงูกินหางจะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร ซึ่งเป็นเรื่องของการใช้ภูมิปัญญาที่มีการสัมผัส ความปลอดภัยและเป็นสิ่งที่ผู้เรียนสนใจใกล้ตัวคุ้นเคย อย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งทุกกิจกรรมในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นผู้ปกครองและชุมชนได้มีส่วนร่วมต่างๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างประสบการณ์ในการช่วยเหลือและดูแลเด็กที่บ้านและการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างประสบการณ์ต่างๆ โดยสอดคล้องกับศศิพินต์ สุขบุญพันธ์ [19] ที่ศึกษาวิจัยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครอง ในเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือและดูแลเด็กโดยใช้องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น ไม่ต่างจากเด็กปกติทั่วไป ผู้ปกครองมีการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยการได้รับข้อเสนอแนะวิธีการจากครูผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งการปฏิบัติของตนเอง การดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น มี 3 แนวทางที่ผู้ปกครองใช้ คือการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การเรียนรู้ผสมผสานกับเล่นและการเข้ากิจกรรมทางสังคม การบูรณาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้นำมาสังเคราะห์และจัดทำเป็นแผนการจัดกิจกรรมที่ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก โดยจัดเป็นฐานการเรียนรู้ทั้งสิ้น 6 ฐาน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก ด้านทักษะ การช่วยเหลือตนเอง ด้านสังคม อารมณ์ ด้านภาษาและการสื่อสาร และ ด้านสติปัญญา ผู้ปกครองมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อการจัดกิจกรรมด้วยการนำ

องค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพราะเป็นการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ตลอดจนอุปกรณ์ วัสดุเป็นสิ่งที่อยู่ในท้องถิ่น และสอดคล้องกับอาริสรา ทองเหม [20] ที่ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กออทิสติกที่สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น ราชนครินทร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) เด็กออทิสติกหลังได้รับการส่งเสริมพัฒนาการด้วยโปรแกรมการฝึกกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กออทิสติกมีพัฒนาการสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการส่งเสริมพัฒนาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึกกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กออทิสติกมีค่าเท่ากับ 82.57/90.63 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (E1/E2 เท่ากับ 80/80) ที่กำหนดไว้ 3) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กออทิสติก พบว่า ด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก ด้านภาษาและการสื่อความหมาย และด้าน สังคม อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้แนวทางและชุดกิจกรรมการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ในเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

2. ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมต่างๆ บทบาทและหน้าที่ในการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ลูกเพื่อที่จะสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นต่อไปในสังคมได้ ซึ่งควรมีบทบาทดังนี้

2.1 ผู้ปกครองควรส่งเสริมและเปิด โอกาสให้ลูกได้มีความใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น การทำงานหรือเล่นร่วมกัน เปิดโอกาสให้เพื่อนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาเที่ยวที่บ้าน หรือได้เล่นกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กปกติที่อยู่ใน โรงเรียนและเพื่อนที่อยู่ใกล้บ้าน

2.2 ผู้ปกครองควรให้การเสริมแรงด้วยวิธีการต่างๆ กับลูกเมื่อลูกแสดงพฤติกรรมทั้งใน เชิงลบและบวกกับทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน

ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษร่วมกับเทคนิควิธีการอื่นๆ

2. ควรมีการศึกษาวิจัยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในเขตอำเภออื่นๆ ในจังหวัดเพชรบุรี

เอกสารอ้างอิง

- [1] เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. สำนักงานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร; 2550.
- [2] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ ภาลปฏิบัติเพื่อนำสู่ นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนคนพิการ. กรุงเทพมหานคร: ครุสภาลาดพร้าว; 2551.
- [3] สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. รัฐธรรมนูญแห่งประเทศญี่ปุ่น แปลโดยสุดา วิศรุตพิชญ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว; 2550.
- [4] เพชรภรณ์ รื่นรมย์. วิชาการกว่าห้าทศวรรษ. วารสารวิชาการ 2547;6:2-13.
- [5] เจริญ คุณินทร์พันธุ์. เอกสารการประชุมคณะกรรมการสุขภาพคนพิการ. สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย. อาคารศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิก. กรุงเทพฯ; 2552.
- [6] Epstein, J.L. and others. School, family, community partnerships: Your handbook for action. Thousand Oaks: Corwin Press; 1997.
- [7] ตามรา แก้วมา. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการให้ความช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กออทิสติกในพื้นที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 [สารนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต; 2553.

- [8] อิศรีชัย เชื้อนสุวรรณ. การออกแบบโปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กออทิสติกตามหลักการของดีไออาร์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาล สุขภาพจิตและจิตเวช]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2552.
- [9] เพ็ญแข ล้อมีลา. คู่มือฝึกและดูแลเด็กออทิสติกสำหรับผู้ปกครอง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา; 2545.
- [10] นฤมล ขวัญศิริ. การศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ระยะแรกเริ่มแก่เด็กออทิสติกระดับปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์; 2541.
- [11] สุภาพร เทวดิษธนกุล. 20 ข้อมูลทางสถิติที่น่าสนใจเกี่ยวกับ Gig Economy. [อินเทอร์เน็ต]. 2559. [เข้าถึงเมื่อ 24 พฤศจิกายน 2559]. เข้าถึงได้จาก <https://www.ftpi.or.th/author/supapornt>
- [12] วิสากุล กองทองนอก. การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต] กำแพงเพชร: สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร; 2543.
- [13] ทศนีย์ ทองไชย. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการความรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาคุุณศึกษาศาสตร์ สาขาหลักสูตรและการสอน]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2556
- [14] นางนุช เพชรบุญวัฒน์. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ. อุบลราชธานี: คุรุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี; 2548.
- [15] ทิศนา แยมมณี. 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2543.
- [16] ชัยยงค์ พรหมวงศ์. ระบบสื่อการสอนในเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2523.
- [17] ศรีจันทร์รัตน์ กันทะวัง. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวการสอนเชิงประสบการณ์โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา. วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ 2557;8:34-36.
- [18] จุลพรรณ พยากรณ์นทร์. ความเป็นอยู่และประเพณี. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2543.
- [19] ศศิพินต์ สุขบุญพันธ์. การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองในเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. วารสารคุรุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2561;48(1):100-118.
- [20] อาริสรา ทองเหม. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กออทิสติกที่สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ 2560;6:24-25.